

Aleg. 72

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem ustawy, normującej stosunki prawne sezonowych robotników rolnych i leśnych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 13. marca 1907 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wniosek posła Zdzisława hr. Tarnowskiego i towarzyszy, zawierający zarys ustawy normującej stosunki prawne między pracodawcami a robotnikami sezonowymi rolnymi i leśnymi z poleceniem przedłożenia na najbliższej sesji opracowanego projektu tej ustawy.

Zgodnie z tem poleceniem przedłożył Wydział krajowy na jesiennej sesji roku ubiegłego projekt powyższej ustawy (alegat 287 ex 1907).

Projekt ten został uchwałą Wys. Sejmu z 16. września 1907 przekazany Komisji gospodarstwa krajowego. Komisja na podstawie referatu posła Karola Czecha rozpatrzyła projekt Wydziału krajowego i po wprowadzeniu w nim szeregu zmian przedłożyła Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem z 4. października 1907 (alegat 496) projekt ustawy.

Ten projekt umieszczonym był w ostatnich dniach ubiegłej sesji na porządku dziennym, jednak z powodu braku czasu nie przyszedł pod obrady Wysokiego Sejmu.

Wydział krajowy wznawia niniejszem omawiany projekt ustawy. Czyniąc to, kieruje się Wydział krajowy zarówno intencją Wysokiego Sejmu w ubiegłej sesji objawioną, jak niemniej względem na istotną i pilną potrzebę ujęcia w ramy przepisów ustawowych stosunku prawnego między pracodawcą a sezonowym robotnikiem rolnym. Rzeczowe argumenty, ndowadniające potrzebę takiej ustawy, zostały wyczerpująco przedstawione w sprawozdaniach Wydziału krajowego i Komisji gospodarstwa krajowego (alegaty 287 i 496 ex 1907), do których — nie chcąc ich powtarzać — Wydział krajowy się odwołuje.

Załączony projekt ustawy jest zgodny z tekstem ustalonym w sprawozdaniu Komisji gospodarstwa krajowego, z wyjątkiem dwóch zmian, a to w §. 40. w ustępie 2. i w §. 46. w ustępie ostatnim.

Wprowadzone poprawki nie zawierają jednak istotnych zmian projektu komisyjnego i nie wymagają osobnego motywowania.

Projekt Komisji opiewał:

„§ 40. Robotnik uprawnionym jest rozwiązać jednostronnie umowę:

2. jeżeli pracodawca lub członkowie jego rodziny nakłaniają go do czynów nieobyczajnych lub karygodnych“.

Natomiast tenże następ w projekcie przedłożonym brzmi:

„2. jeżeli pracodawca nakłania robotnika do czynów nieobyczajnych lub karygodnych, względnie odmawia mu ochrony przed takimi usiłowaniami ze strony członków swej rodziny lub innych domowników“.

W ustępie ostatnim §. 46. uległ zmianie tylko jeden wyraz, mianowicie w zdaniu:

„pracodawcy wolno będzie potrącić z kaucyi“.

wstawiono: „wolno będzie potrącić z zarobku“.

Do projektu komisyjnego dołączoną była rezolucya z wezwaniem do c. k. Rządu, zmierzająca do uzyskania uwolnienia od stempli dokumentów wydanych w myśl przepisów projektowanej ustawy. Rezolucyę tę Wydział krajowy również ponawia i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Załączony /- projekt ustawy

II. Rezolucyę następującej treści:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w drodze ustawodawczej postarał się o uwolnienie od stempli następujących dokumentów w sprawach, opartych o ustawę z dnia . . . , dotyczącą stosunków prawnych robotników sezonowych rolnych i leśnych:

a) legitymacyi robotniczych,

b) dokumentów dotyczących umowy,

c) wszelkich skarg, pism i protokołów, wnoszonych względnie sporządzanych w postępowaniu przed władzami politycznymi.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

St. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Stanisław Dąbski, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o stosunkach prawnych między pracodawcami a rolnymi i leśnymi robotnikami sezonowymi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

I. Moc obowiązująca i zakres stosowania ustawy.

§. 1.

Stosunki prawne, wynikające z umów między pracodawcami a robotnikami sezonowymi w gospodarstwie rolnem lub leśnem będą oceniane wedle przepisów niniejszej ustawy, o ile strony w umowie wyraźnie oświadczyły, że się postanowieniom tej ustawy poddają.

Bez względu jednak na oświadczenie stron stosowane będą wprost z mocy niniejszej ustawy postanowienia §. 4—6, §. 21, §. 28—30, §. 32, §. 43 i §. 46.

§. 2.

Robotnikami sezonowymi w znaczeniu tej ustawy są osoby, które, nie wchodząc w stosunek służbowy, podlegający przepisom o czeladzi służebnej, obowiązują się wykonywać roboty w gospodarstwie rolnem lub leśnem przez czas z góry określony, nie krótszy niż 14 dni roboczych.

§. 3.

Ustalenie warunków pracy w granicach zakreślonych ustawą jest przedmiotem swobodnej umowy.

Jednak postanowienia umowne zmieniające przepisy §§. 28—30, 32, 40 i 46 uważane będą za nieważne.

W braku wyraźnej umowy co do pewnych szczegółów stosunku prawnego rostrzygające będą przepisy niniejszej ustawy, następnie powszechnej ustawy cywilnej, wreszcie zwyczaj miejscowy.

II. Legitymacye robotnicze.

§. 4.

Każdy robotnik sezonowy ma posiadać legitymacyę robotniczą.

Legitymacyę robotniczą wystawi bezpłatnie, jednak za zwrokiem kosztów druku naczelnik (względnie jego zastępca) gminy miejsca stałego pobytu robotnika.

Naczelnik gminy (zastępca), odmawiający bezpodstawnie robotnikowi wydania legitymacyi, odpowiada według obowiązujących ustaw.

O zgubieniu legitymacyi ma być bezzwłocznie zawiadomiona Zwierzchność gminy, która dokument wystawiła. Po zbadaniu i ocenieniu zachodzących okoliczności wyda naczelnik (zastępca) gminy nową legitymacyę z wyraźnym napisem „duplikat“.

Kto przez podanie fałszywych okoliczności wyłudził duplikat legitymacyi, popełnia przekroczenie niniejszej ustawy.

Formularz legitymacyi i sposób ntrzymywania ewidencji wydanych legitymacyi przepisany będzie drogą rozporządzenia (§. 57).

Robotnik, posługujący się cudzą legitymacyą robotniczą popełnia przekroczenie niniejszej ustawy.

Podrabianie lub fałszowanie legitymacyi ścigane będzie według ustawy karnej.

§. 5.

Robotnikowi małoletniemu wyda naczelnik gminy (zastępca) legitymacyę robotniczą tylko za przyzwoleniem ojca lub opiekuna, robotnicy zamężnej tylko za przyzwoleniem męża. Okres czasu, na który takie przyzwolenie zostało udzielonem, będzie w legitymacyi uwidocznionym.

Jeżeli o oświadczenie prawnych zastępców postarać się nie można, może władza polityczna I-szej instancyi polecić wydanie legitymacyi bez ich przyzwolenia.

Robotnik małoletni, względnie kobieta zamężna, zaopatrzeni w wymagane niniejszą ustawą legitymacye, nie potrzebują przy zawarciu umowy o pracę osobnego przyzwolenia swych prawnych zastępców względnie męża.

§. 6.

Legitymacya robotnika, który zawarł umowę, będzie złożoną do rąk pracodawcy za pisemnem potwierdzeniem i pozostaje u pracodawcy w przechowaniu aż do chwili rozwiązania umowy.

Pracodawca wpisze do legitymacyi swoje nazwisko i miejsce zamieszkania, okres i rodzaj umówionych robót, wreszcie fakt rozwiązania umowy.

Uwagi dla robotnika niekorzystne nie mogą być wpisywane w legitymację.

Pracodawca obowiązany jest po rozwiązaniu umowy legitymację robotnikowi zwrócić, wyjąwszy wypadek przewidziany w §. 44.

Pracodawca, który bezprawnie legitymację robotnika zatrzymuje i wydać jej nie chce, popełnia przekroczenie niniejszej ustawy.

III. Zawarcie umowy.

§. 7.

Umowa o pracę sezonową musi być zawartą pisemnie.

Do zawarcia umowy należy zawezwać dwóch świadków, wyjąwszy wypadki przewidziane w §. 8. i 9.

Świadkowie stwierdzą swym podpisem na dokumencie umowy, że treść jej została w ich obecności stronom odczytaną, że nasuwające się wątpliwości zostały wyjaśnione, że wreszcie umowa została własnoręcznie przez obie strony podpisana.

Nie umiejący pisać kładą na dokumencie umowy znak ręczny, zaś jeden ze świadków wpisuje obok nazwisko dotyczącej osoby.

§. 8.

Na żądanie bądź pracodawcy, bądź robotnika będzie umowa zawartą wobec naczelnika gminy (zastępcy) tej miejscowości, w której zawiera się umowę.

Naczelnik gminy nie może odmówić swego współdziałania przy zawarciu umowy i nie wolno mu żądać za to jakiegokolwiek opłat.

Zawarcie umowy w swej obecności i autentyczność podpisów stwierdzi naczelnik gminy swoim podpisem i pieczęcią gminy.

Jeżeli umowę zawarto wobec naczelnika gminy, odpada potrzeba użycia świadków (§. 7).

§. 9.

Umowy zawarte przy współdziałaniu publicznego biura (urzędu) pośrednictwa pracy, założonego na zasadzie ustawy z 16. marca 1904 Nr. 56 Dz. u. kraj. nie potrzebują obecności świadków (§. 7) względnie interwencji naczelnika gminy (§. 8).

§. 10.

Umowa o pracę ma być wygotowaną albo w 2 równobrzmiących egzemplarzach, z których każdy podpisany zostanie przez obie strony, poczem każdej stronie zostanie jeden egzemplarz doręczony, albo też może być spisana tylko w jednym egzemplarzu, a wówczas należy drugiej stronie wydać do słowny odpis umowy, którego wierzytelność stwierdzą bądź świa-

dkowie, bądź Zwierzchność gminna, bądź wreszcie publiczne biuro (urząd) pośrednictwa pracy, zależnie od tego, kto przy zawarciu umowy współdziałał (§. 7—9).

§. 11.

Jeżeli umowę spisano w dwóch egzemplarzach (§. 10), a później okaże się, że egzemplarze te nie są równobrzmiące, w razie nie dającej się rozstrzygnąć wątpliwości obowiązującym będzie tekst tego egzemplarza, który daje robotnikowi lepsze warunki, jednak tylko do chwili zbadania przez Władze kompetentne (§. 52), jeżeliby wogóle do sporu między stronami z tego powodu przyjść miało.

§. 12.

Osoby, występujące przy zawieraniu umowy imieniem nieobecnych robotników, muszą się wykazać ich pełnomocnictwem potwierdzonym przez Zwierzchność gminną miejsca stałego pobytu robotników.

Zawarta przez pełnomocników umowa wiąże wszystkich na pełnomocnictwie podpisanych.

Pełnomocnictwo należy dołączyć do umowy, a w szczególności do tego jej egzemplarza, który doręczono pracodawcy.

§. 13.

Pracodawca, który zawiera z robotnikiem umowę przez swego urzędnika gospodarczego lub przez trzecią osobę, winien ich zapatrzyć w pisemne pełnomocnictwo.

Umowa zawarta przez te osoby wiąże bezpośrednio i w całości pracodawcę, który przeciw roszczeniom robotnika z tytułu zawartej umowy nie może się bronić twierdzeniem, że swego pełnomocnika nie upoważnił do zawarcia umowy w tym zakresie, w jakim on to uczynił.

Pełnomocnictwo należy dołączyć do tego egzemplarza umowy, który doręczono robotnikowi.

§. 14.

Przodownik, który zobowiązał się stanąć do pracy wraz z nmówioną partią robotników, których pełnomocnictwem z góry wykazać się nie mógł, lecz których dopiero później zebrać zamierza, przyjmuje osobiście całą odpowiedzialność prawną wynikającą z umowy lub niniejszej ustawy.

§. 15.

Jeżeli strony za obopólnym porozumieniem w czasie obowiązywania umowy chcą zmienić jej warunki lub je uzupełnić, mają postąpić w sposób przepisany dla zawarcia umowy głównej.

§. 16.

Dokument umowy ma zawierać:

1. oświadczenie, że strony poddają się postanowieniom niniejszej ustawy;
2. dokładne wymienienie pracodawcy i miejsca pracy,
3. oznaczenie okresu trwania i rodzaju robót,
4. oznaczenie dnia rozpoczęcia robót względnie podanie sposobu zawiadomienia robotnika, kiedy roboty się rozpoczną,
5. oznaczenie długości dnia roboczego i przerw w pracy, jako też wynagrodzenia za godziny nadliczbowe,
6. oznaczenie rodzaju wynagrodzenia, t. j. czy roboty będą wykonywane za udział w plonach, za płacę akordową, dzienną, miesięczną lub t. p.,
7. oznaczenie wysokości wynagrodzenia, oraz terminów wypłaty, przyczem wysokość wynagrodzenia wpisać należy nie tylko cyframi, lecz także słownie,
8. określenie świadczeń w naturze (deputatu, wikt, mieszkania i t. p.) ze strony pracodawcy z podaniem ilości deputatu według wagi względnie miary metrycznej, oraz terminów wydawania. Zarazem należy podać pieniężną wartość deputatu względnie gotowego wikt, jeżeli go pracodawca ma robotnikom dostarczać,
9. oznaczenie, jaka część płacy i w jaki sposób będzie przez pracodawcę zatrzymana tytułem kaucyi,
10. postanowienia co do przerw w pracy spowodowanych przeszkodami elementarnymi,
11. postanowienia co do omówionej zaliczki i sposobu jej potrącenia,
12. postanowienia co do kosztów podróży robotnika do miejsca pracy i z powrotem,
13. podanie głównych przepisów porządku domowego, których przestrzegania pracodawca wymaga,
14. oświadczenie robotnika, że umówioną pracę wykonywać umie i wolny jest od dolegliwości, któreby mu pracę uniemożliwiały,
15. oświadczenie robotnika płci męskiej, że w chwili zawarcia umowy nie ma wiadomości o powołaniu do służby wojskowej w czasie, na który godzi się do pracy,
16. postanowienia co do narzędzi, jeżeli je robotnik ma mieć własne,
17. postanowienia co do pomocników, jeżeli ich robotnik ma ze sobą przyprowadzić,
18. imienne wskazanie pełnomocników robotników, jeżeli umowa obejmuje całą ich partyę.

§. 17.

Zadatek lub zaliczka wypłacona przez pracodawcę przy zawarciu umowy ma być potrącona (§. 16. ust. 11) ze zarobku, jeżeli się inaczej nie umówiono.

Ani zwrot zaliczki przez robotnika, ani zrzeczenie się jej przez pracodawcę nie ma wpływu na ważność umowy.

Robotnik, który nie stanął do pracy, obowiązany jest do zwrotu zaliczki, chyba, że stało się to z winy lub zaniedbania ze strony pracodawcy.

IV. Zmiana w osobie pracodawcy.

§. 18.

Jeżeli w osobie pracodawcy zajdzie zmiana z jakiegokolwiek powodu, zanim roboty rozpoczęto, natenczas prawonabywca obowiązany jest o tem robotnika względnie jego pełnomocnika (§. 16. ust. 18) bezzwłocznie zawiadomić.

W tym wypadku zarówno prawonabywca, jako też robotnik ma prawo stosunek umowny wypowiedzieć. Wypowiedzenie nie jest jednak dopuszczalnem później niż na 4 tygodnie przed umówionym terminem rozpoczęcia robót, chyba, że druga strona dobrowolnie na rozwiązanie umowy się zgadza.

Prawonabywca wypowiadający umowę obowiązany jest zwrócić robotnikowi wydatki poniesione przy zawarciu umowy.

Robotnik wypowiadający umowę nie ma prawa do podnoszenia roszczeń o zwrot poniesionych wydatków.

Jeżeli prawonabywca zaniedba zawiadomić robotnika względnie pełnomocników (§. 16. ustęp 18) o zmianie w osobie pracodawcy, natenczas robotnik jest uprawnionym do wypowiedzenia i rozwiązania umowy każdego czasu aż do terminu rozpoczęcia robót włącznie.

Jeżeli wypowiedzenie z żadnej strony nie nastąpi, umowa w całej pełni ma być wykonana na rachunek osoby, która gospodarstwo objęła.

Jeżeli zmiana w osobie pracodawcy nastąpi później niż na 4 tygodnie przed rozpoczęciem albo już w ciągu wykonywania umówionych robót, natenczas prawonabywca przejmuje z zastrzeżeniem regresu względem pierwotnego pracodawcy wobec robotników wszystkie obowiązki wynikające z umowy, choćby się odnosiły do czasu przed zmianą osoby pracodawcy i jest wobec nich bezpośrednio zobowiązany.

Przepisy tego paragrafu mają także zastosowanie w wypadku zaprowadzenia zarządu przymusowego.

V. Skutki niejawienia się, opuszczenia przed terminem, względnie nieprzyjęcia do pracy.

§. 19.

Jeżeli ugodzony robotnik nie jawi się do pracy w terminie umówionym względnie samowolnie bez prawnej podstawy przed upływem czasu trwania stosunku umownego pracę porzuci, winno c. k. Starostwo na żądanie pracodawcy za okazaniem umowy,

po zbadaniu powodu niejawienia się w jak najkrótszej drodze, sprowadzenie robotnika na miejsce pracy natychmiast zarządzić. Rekurs przeciw takiemu zarządzeniu nie ma mocy wstrzymującej.

Jeżeli pracodawca nie żąda przymusowego dostawienia robotnika, albo gdy dostawienie okaże się niewykonalnym, podlega robotnik karze w §. 48. oznaczonej. Karę tę orzeka właściwy z ustawy c. k. Sąd na żądanie pracodawcy.

Orzeczenie kary nie zwalnia robotnika od odpowiedzialności za wyrządzoną pracodawcy szkodę.

§. 20.

Robotnik, który wynajmuje się kilku pracodawcom na ten sam okres czasu, popełnia przekroczenie niniejszej ustawy.

Robotnik jest obowiązany wypełnić tę umowę, którą najpierw zawarł.

Innym pracodawcom winien wynagrodzić szkodę, wyjąwszy, gdyby wiedzieli o zawarciu przezeń poprzedniej umowy.

§. 21.

Kto najmuje robotnika, wiedząc, iż tenże na ten sam czas z kim innym zawarł umowę, albo przez korzystniejsze obietnice stara się go nakłonić do zerwania poprzednio zawartej umowy, popełnia przekroczenia niniejszej ustawy.

W wypadku tym należy za każdego w ten sposób od pierwotnej umowy odwiezionego robotnika grzywnę osobno orzec, a nadto nałożyć na winnego solidarny z robotnikiem obowiązek odszkodowania pierwszego pracodawcy.

§. 22.

Pracodawca, który ugodzonego robotnika do pracy nie przyjmie, odpowiada mu za całą wyrządzoną szkodę i podpadnie karze oznaczonej w §. 48.

Orzeczenie o karze i wysokości odszkodowania wyda właściwy z ustawy c. k. Sąd na żądanie robotnika.

IV. Wykonanie umowy.

§. 23.

Robotnik jest obowiązany w terminie nmówionym przybyć na miejsce pracy z potrzebnymi narzędziami, ewentualnie z pomocnikami, jeżeli tak się umówiono i roboty rozpocząć, spełniać je dokładnie według wskazówek pracodawcy, przestrzegać porządku ustanowionego w gospodarstwie przez pracodawcę i wogóle spełniać w sposób jak najlepszy obowiązki umowne.

Robotnika, który w toku robót zobowiązań swoich nie dopełnia, zmusi do tego kompetentna władza zagrożeniem, względnie nałożeniem kar pieniężnych w tej ustawie określonych (§. 48).

§. 24.

Jeżeli robotnik wbrew umowie jawi się do pracy bez narzędzi lub pomocników, wolno pracodawcy koszt dostarczonych mu narzędzi lub pomocy potrącić ze zarobku.

§. 25.

Robotnicy, podejmujący robotę w jednej partyi na podstawie jednego dokumentu umowy, są odpowiedzialni solidarnie za przedmioty oddane im do wspólnego użytku, każdy zaś z osobna odpowiada za szkody przez siebie zrządzone w innych przedmiotach.

Na pokrycie wyrządzonej szkody może pracodawca zatrzymać odpowiednią część zarobku robotnika.

Zatrzymany zarobek nie może służyć na pokrycie oszczędności pracodawcy z innego tytułu.

§. 26.

Robotnikowi nie wolno deponować, o ile zawiera przedmioty pożywienia, względnie gotowej żywności od pracodawcy otrzymywanej ani sprzedać, ani wogóle odstąpić innym osobom.

§. 27.

Pracodawca obowiązany jest za nadejściem czasu w umowie oznaczonego robotnika do pracy przyjąć, wynagrodzenie regularnie opłacać, naturalia w umówionej ilości i dobrej jakości punktualnie wydawać, tudzież inne umowne zobowiązania dokładnie wypełniać.

Pracodawcę, który w toku robót zobowiązań swoich nie dopełnia, zmusi do tego kompetentna władza zagrożeniem, względnie nałożeniem kar pieniężnych w tej ustawie określonych (§. 48).

Jeżeli naruszenie umowy albo postanowień i zakazów niniejszej ustawy nastąpiło ze strony zarządzającego urzędnika gospodarskiego, karę należy nałożyć na urzędnika, a obowiązek odszkodowania także na pracodawcę.

§. 28.

Umówiona płaca musi być uiszczaną w gotówce.

Zabronionem jest wydawanie zamiast gotówki napojów wyskokowych lub towarów, jako też uskutecznianie wypłaty zapomogą jakiegokolwiek przekazów.

Robotnik, którego należytość zaspokojono inaczej niż gotówką, może mimo to żądać wypłacenia tych należytości w gotówce, czemu nie można przeciwstawić, że w miejsce zapłaty dostarczono innych przedmiotów, względnie przekazów, ani też domagać się zwrotu wartości tych przedmiotów względnie przekazów.

§. 29.

Kto zniewala robotnika do kupowania pewnych przedmiotów u pracodawcy lub wskazanych przezeń osób, dopuszcza się przekroczenia niniejszej ustawy.

§. 30.

Wypłata zarobku w domach gospodnich, szynkowniach i wszelkiego rodzaju sklepikach jest wzbronioną i stanowi przekroczenie niniejszej ustawy.

§. 31.

Nakładanie kar pieniężnych na robotnika przez pracodawcę lub jego dozorujących zastępców, o ile w umowie wyraźnie przewidzianem nie zostało, jest wzbronione.

§. 32.

W niedzielę i uroczyste dni świąteczne swojego obrządku robotnik nie jest obowiązany do pracy, chyba, że pracodawca z góry w umowie zastrzegł wykonywanie pewnych niezbędnych w gospodarstwie robót także w niedzielę i dni świąteczne.

§. 33.

Jeżeli w gospodarstwie zajdzie potrzeba pilnych a niezbędnych robót, których odroczenie grozi niepowetowaną szkodą, o czym rozstrzyga pracodawca, robotnik na jego żądanie obowiązany jest do pracy poza umówionymi godzinami, nie dłużej jednak niż przez godzin dwie, za co należy mu się osobne wynagrodzenie (§. 16. ust. 5).

§. 34.

Jeżeli wynagrodzenie za pracę ustanowiono w części zbiorów ułamkowo oznaczonej, a pracodawca życzy sobie rozpocząć zwózkę podczas trwania robót, należy część przypadającą robotnikom wytyczyć sposobem na miejscu praktykowanym, o ile niema wyraźnej na to umowy. Do czynności tej należy wezwać przedstawicieli robotników (§. 16. ust. 18).

Jeżeli do wytyczenia nie jawią się wezwani przedstawiciele robotników, może pracodawca sam uskuteczyć wytyczenie.

§. 35.

Spory powstające między pracodawcą a robotnikiem mają być przedłożone do rozstrzygnięcia kompetentnej według tej ustawy władzy. Aż do rozstrzygnięcia żadna strona nie może wstrzymać się od wykonywania swoich obowiązków względnie uiszczania świadczeń wobec strony drugiej.

Strona postępująca wbrew tej zasadzie uważaną będzie za łamiącą umowę.

VII. Kaucya dla zabezpieczenia umowy.

§. 36.

Dla zabezpieczenia dotrzymawia umowy może pracodawca zatrzymać tytułem kaucyi część zarobku, który ma być wypłaconym robotnikowi w gotówce.

Wysokość kaucyi i sposób jej zatrzymania będzie określonym umową (§. 16. ust. 9).

Gdyby w umowie wysokość kaucyi nie została określona, zatrzymana na kaucyę część zarobku nie będzie mogła przewyższać 25% zarobku, mającego być wypłaconym w gotówce.

Kaucya zostanie robotnikowi wydana przy prawidłowym rozwiązaniu umowy.

W razie bezprawnego zerwania umowy przez robotnika (§. 42) lub w razie rozwiązania umowy przez pracodawcę z winy robotnika (§. 39), kaucya przepada w całości na rzecz pracodawcy.

VIII. Zgaśnięcie, rozwiązanie, zerwanie umowy.

§. 37.

Umowa o robotę sezonową gaśnie przez upływ umówionego czasu względnie przez ukończenie robót, do których robotnicy zostali ugodzeni.

Dalsze zatrudnienie robotników wymaga nowej, względnie dodatkowej umowy (§. 15).

§. 38.

Umowa o pracę sezonową nie może być rozwiązana przez jednostronne wypowiedzenie, wyjąwszy wypadek przewidziany w §. 18, natomiast może być każdego czasu rozwiązana za obustronną zgodą.

§. 39.

Pracodawca uprawnionym jest rozwiązać z robotnikiem jednostronnie umowę:

1. jeżeli robotnik oddaje się nałogowo pijaństwu, a trzykrotne upomnienie pozostanie bezskutecznym,

2. jeżeli dopuści się kradzieży, złośliwego uszkodzenia własności pracodawcy lub innego czynu karygodnego, który go czyni niegodnym zaufania pracodawcy,

3. jeżeli znieważa pracodawcę, jego domowników lub w jego imieniu nadzorujących zastępców,

4. jeżeli uporeczywie i mimo upomnień zaniedbuje swoje obowiązki lub innych robotników pobudza do nieposłuszeństwa i oporu,

5. jeżeli się okaże niezdolnym do ugodzonej pracy,

6. jeżeli został uwięzionym na czas dłuższy niż ośm dni.
Robotnik wydalony przez pracodawcę z powodów w tym paragrafie przewidzianych traci kaucję, z wyjątkiem wypadku przewidzianego w punkcie 5. niniejszego paragrafu.

§. 40.

Robotnik uprawnionym jest rozwiązać jednostronnie umowę :

1. jeżeli pracodawca robotnika czynnie znieważa,
2. jeżeli pracodawca nakłania robotnika do czynów nieobyczajnych lub karygodnych, względnie odmawia mu ochrony przed takimi usiłowaniami ze strony członków swej rodziny lub innych domowników,
3. jeżeli pracodawca mimo nakazu władzy (§. 27. ust. 2) nie dotrzymuje wobec robotnika głównych swoich w umowie przyjętych zobowiązań, a w szczególności :
  - a) należnego zarobku nie wypłaca,
  - b) umówionego deputatu względnie wiktury nie wydaje lub wydaje go w stanie do użycia nieprzydatnym,
  - c) nie dostarcza mieszkania, w którymby robotnik bez szkody dla zdrowia mógł mieszkać.

Robotnikowi, który, korzystając z powyższych postanowień, rozwiązał umowę, winien pracodawca zapłacić z tytułu odszkodowania zarobek i wartość deputatu za cały pozostały czas umówionej pracy.

§. 41.

W razie wypadku śmierci lub ciężkiej choroby w najbliższej rodzinie robotnika, albo w razie innego ważnego powodu zmuszającego robotnika do powrotu do domu, uprawnionym jest robotnik do żądania odpowiedniego czasowego zwolnienia od pracy. Jeżeli pracodawca nie zgadza się na czasowe zwolnienie, jeżeli co do czasu trwania takiego czasowego zwolnienia nie nastąpi dobrowolne porozumienie, wówczas c. k. Starostwo orzeknie po zbadaniu powodu w jak najkrótszej drodze, czy i na jak długo zwolnienie od pracy ma nastąpić.

Ten przepis ma także zastosowanie w razie, jeżeli robotnik żąda z ważnych powodów zupełnego uwolnienia przed wykonaniem umówionej pracy, a pracodawca uwolnić go nie chce.

Przeciw rozstrzygnięciu c. k. Starostwa niema środka prawnego. Gdyby się następnie okazało, że robotnik uzyskał zwolnienie przez podanie nieprawdziwych okoliczności, uważanym będzie za łamiącego umowę (§. 42).

W razie powołania robotnika do czynnej służby wojskowej w czasie trwania stosunku umownego, pracodawca po okazaniu mu karty powoławczej nie może robotnikowi odmówić uwolnienia na czas niezbędny do odbycia służby.

Za czas uwolnienia od pracy nie należy się robotnikowi płaca ani deputat, chyba, że w umowie wyraźnie inaczej postanowiono.

§. 42.

Robotnik, który samowolnie bez prawnej podstawy przed upływem czasu trwania stosunku umownego pracę opuści (§. 19. ustęp drugi), traci prawo do wypłaty kaucyi (§. 36), jako też prawo do żądania należnego, lecz jeszcze niewypłaconego zarobku.

Jeżeli kaucya i niewypłacony zarobek nie dorówna szkodzie wyrządzonej pracodawcy, natenczas wolno temuż żądać odszkodowania (§. 19. ustęp ostatni).

§. 43.

Kto zerwanie umowy przez robotnika spowoduje lub spowodować usiłuje agitacją, groźbami lub przymusem, będzie karany grzywną w wysokości 300 koron, względnie aresztem dni 30, o ile czyn nie podpada pod wyższą karę, zagrożoną postanowieniami ustawy karnej.

§. 44.

Legitymacye robotników, którzy bez prawnej podstawy umowę zerwali (§. 42), odda pracodawca właściwemu c. k. Starostwu.

§. 45.

Pracodawca, który robotnika samowolnie bez prawnej podstawy (§. 39) wydali i przez to umowę z nim zerwie, popełnia przekroczenie niniejszej ustawy.

Pracodawca, zrywający umowę, obowiązany jest robotnikowi wynagrodzić szkodę przez wypłacenie zarobku i wartości umówionego deputatu za cały pozostały czas umówionej pracy.

IX. Postanowienia na wypadek choroby robotnika.

§. 46.

Robotnikowi, który w czasie robót zachorował, należy się od pracodawcy przez dni 14 bezpłatna pomoc lekarska, mieszkanie i deputat względnie wikt, natomiast nie należy się płaca.

Jeżeli choroba trwa dłużej niż dni 14, umowa ulega rozwiązaniu, o czem pracodawca zawiadomi Zwierzchność gminną, która postąpi z robotnikiem tak, jak z każdym ubogim chorym.

Jeżeli robotnik pod pozorem choroby uchyla się czasowo od pełnienia przyjętych obowiązków, wówczas nie tylko nie należy mu się płaca za czas przerwy, lecz pracodawcy wolno będzie także potrącić z jego zarobku wartość wydanego w czasie tej przerwy deputatu względnie wikt.

X. Wierzytelności robotników.

§. 47.

Wierzytelności robotników należą do kategorii uprzywilejowanych po myśli §§. 120, 1, 3 i 216, 1, 3 ordynacyi egzekucyjnej.

XI. Postanowienia karne.

§. 48.

Przekroczenia niniejszej ustawy, o ile nie są zagrożone karą wyższą, karane będą grzywnami od 10 do 100 koron. Grzywny te w razie nieściągalności zamienione zostaną tem samem orzeczeniem karnem na areszt od 1 do 10 dni.

§. 49.

Jeżeli kara pieniężna, względnie aresztu, orzeczoną została przeciw robotnikowi w czasie robót, może być jej wykonanie na prośbę pracodawcy odroczonem aż do chwili rozwiązania umowy.

Jeżeli nkarany robotnik obowiązków swych zresztą należyście dopełnił, a umowa prawidłowo została rozwiązana, wówczas na prośbę robotnika, popartą przez pracodawcę, wykonanie kary może być zaniechanem.

§. 50.

Orzecznictwo karne wykonywanem będzie nie z urzędu, lecz tylko na wniosek strony, dokonaniem przekroczeniem dotkniętej.

Aż do chwili wydania wyroku wniosek taki może być cofniętym.

Z urzędu dochodzone i karane będą jedynie przekroczenia przewidziane w §. 4. i §. 43.

§. 51.

Zapłacone grzywny przypadają funduszowi ubogich tej gminy, w której skazany ma stałe miejsce zamieszkania. Gdyby miejsce zamieszkania skazanego nie dało się stwierdzić, albo leżało poza granicami kraju, grzywna przypada gminie miejsca umówionej pracy.

XII. Kompetencya władz.

§. 52.

Do kompetencyi władz politycznych, a mianowicie w I. instancyi do kompetencyi c. k. Starostwa, w którego okręgu znaj-

duje się miejsce pracy, zaś w II. i ostatniej instancji do kompetencji c. k. Namiestnictwa należy:

a) orzecznictwo karne z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §§. 19. i 22;

b) orzecznictwo w sporach między pracodawcą a robotnikiem, powstałych w czasie od dnia rozpoczęcia robót aż do chwili rozwiązania umowy, z wyjątkiem takich spraw, w których chodzi o roszezenie pieniężne ponad sumę 50 kor.

W razie, gdy przedmiotem sporu jest zbiorowe roszezenie całej partji robotników z tytułu tej samej umowy do jednego pracodawcy, kompetencję władzy należy oceeniać według wysokości kwoty odpowiadającej roszezeniu poszczególnego robotnika.

§. 53.

Do wytoczenia sporu u władzy I. instancji, względnie wniesienia rekursu do władzy II. instancji, uprawnionym jest robotnik w imieniu własnem, względnie pełnomocnik robotnika, który jako taki w umowie został oznaczonym (§. 16. ust. 18). Dokument umowy, którym powinien się wykazać, służy mu za legitymację i zastępuje pełnomocnictwo.

§. 54.

Od orzeczenia I. instancji przysługuje każdej stronie rekurs, który należy wnieść w przeciągu 8 dni, licząc od dnia ogłoszenia wyroku. Rekurs należy wnieść pisemnie lub zgłosić ustnie do protokołu władzy I. instancji.

§. 55.

Sprawy należące po myśli niniejszej ustawy do kompetencji władz politycznych należy załatwiać w obu instancjach bezwzględnie.

Postępowanie winno być w I. instancji ustne. Z reguły należy się starać o załatwienie sprawy na jednym terminie. Do protokołu wpisuje się tylko istotne szczegóły sprawy i ustnie ogłoszone orzeczenie.

Odpis protokołu należy stronom na żądanie wydać.

Władza wydająca orzeczenie winna pouczyć strony o prawie, sposobie wniesienia i terminie rekursowym.

Orzeczenie zawierać ma także postanowienia co do ponoszenia ewentualnych kosztów dochodzeń, a mianowicie kosztów powołania rzeczoznawców i wyjazdów komisyjnych na miejsce sporu.

§. 56.

Orzecznictwo w sprawach nie przekazanych wyraźnie niniejszą ustawą władzom politycznym należy do kompetencji c. k. Sądów właściwych na mocy ogólnie obowiązujących ustaw.

XIII. Rozporządzenie wykonawcze.

§. 57.

Rozporządzenie wykonawcze do niniejszej ustawy wyda c. k. Namiestnictwo za zgodą Wydziału krajowego.

§. 58.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych, rolnictwa i sprawiedliwości.
